

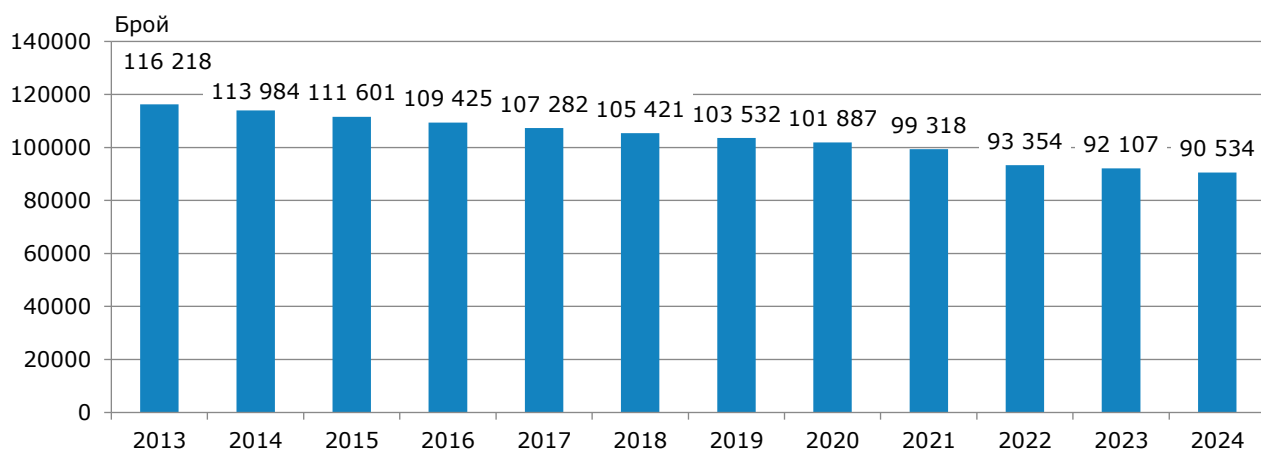

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Демографската картина на област Смолян през 2024 г. показва, че населението намалява и застарява, нараства абсолютният брой на живородените и на умрелите лица, както и коефициентът на обща смъртност, намалява броят на изселените и заселените.

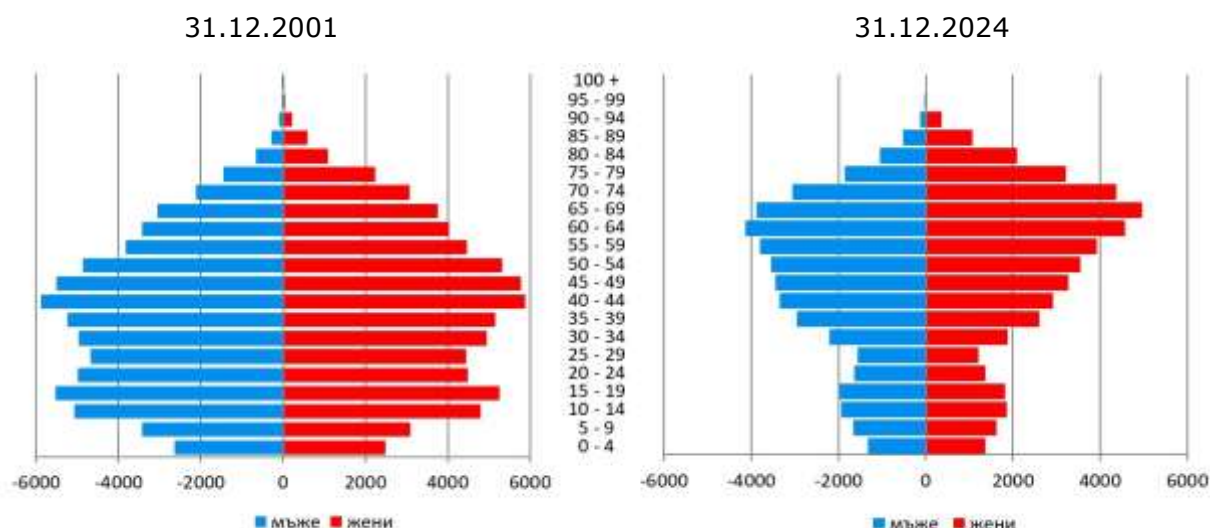
По данни от текущата демографска статистика, население на област Смолян в края на 2024 г. е 90 534 души. В сравнение с предходната година населението намалява с 1 573 души, или с 1.7% (при 0.1% за страната).

Фиг. 1. Население на област Смолян по години

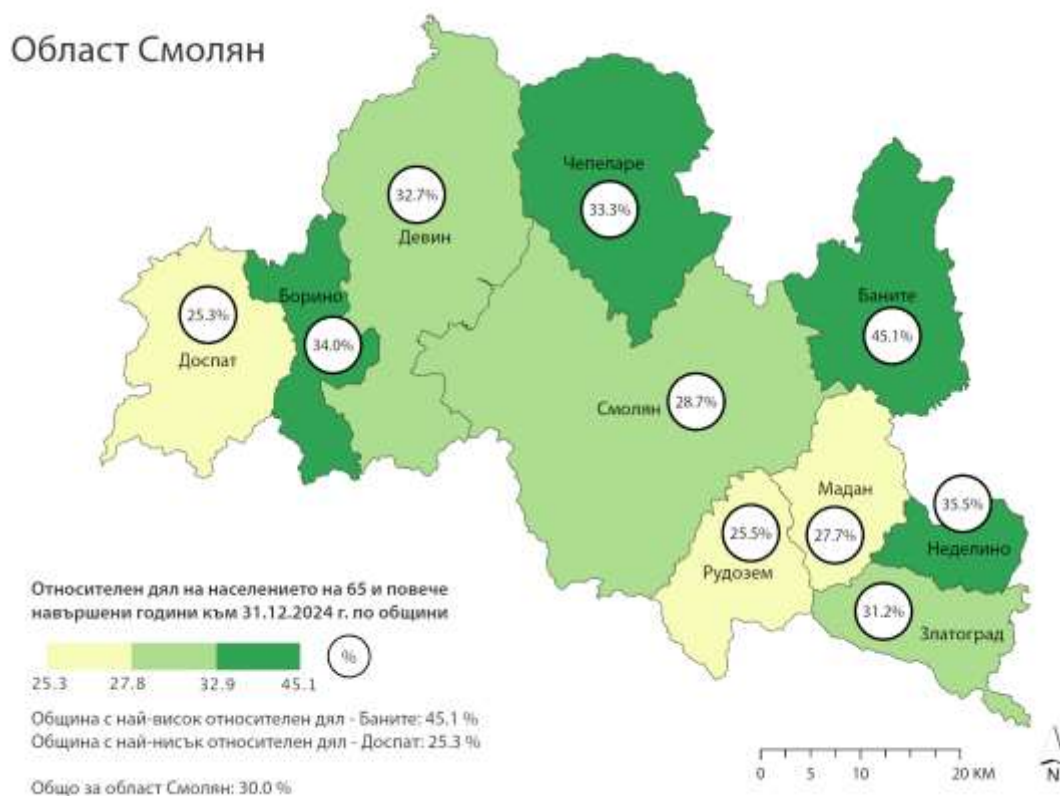
Мъжете са 43 281 (47.8%), а жените - 47 253 (52.2%), т.е. на 1 000 мъже се падат 1 092 жени. Броят на мъжете преобладава във възрастите до 51 години. С нарастване на възрастта се увеличава броят и относителният дял на жените от общото население на областта.

Фиг. 2. Възрастова пирамида на населението на област Смолян

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Фиг. 3. Относителен дял на населението на 65 и повече навършени години в област Смолян към 31.12.2024 г. по общини

Продължава процесът на остаряване на населението. В края на 2024 г. лицата на 65 и повече навършени години са 27 182, или 30.0% от населението на областта. В сравнение с 2023 г. делът на населението в тази възрастова група нараства с 1.1 процентни пункта, а спрямо 2015 г. увеличението е с 8.7 процентни пункта.

Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените, отколкото сред мъжете. Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 34.8%, а на мъжете - 24.8%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея по-ниската средна продължителност на живота при тях.

В регионален аспект делът на лицата на 65 и повече навършени години е най-висок в общините Баните (45.1%), Неделино (35.5%), Борино (34.0%) и Чепеларе (33.3%). Най-нисък е делът на възрастното население в общините Доспат - 25.3%, Рудозем - 25.5% и Мадан - 27.7%.

Към 31.12.2024 г. **децата до 15 години са 9 321, или 10.3% от общия брой на населението.**

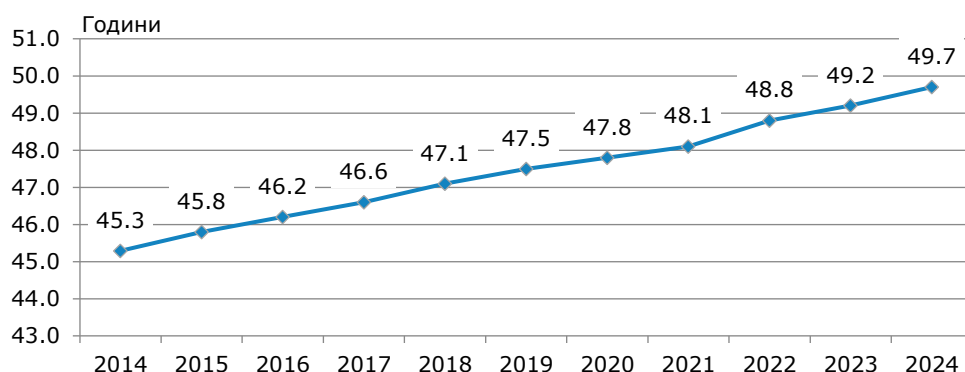
ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в общините Рудозем - 13.0%, Смолян - 11.0%, Доспат - 10.8% и Мадан - 10.7% от населението на общината. Най-нисък е този дял в община Баните - 5.4%.

Към 31.12.2024 г. **общият коефициент на възрастова зависимост¹ е 67.6%**, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат приблизително две лица в активна възраст. За сравнение през 2005, 2010 и 2015 г. този коефициент е бил съответно 39.2, 41.1 и 48.7%. Това съотношение е по-благоприятно в градовете - 62.0%, отколкото в селата - 75.8%. Най-неблагоприятно е съотношението в община Баните (101.8%), следвана от Неделино (75.0%), а най-благоприятно - в общините Доспат - 56.6%, Мадан - 62.4 и Рудозем 62.7%. За страната този показател е 61.3%, а за София (столица) - 51.2%.

Остаряването на населението води до повишаване на неговата **средна възраст**, която от 43.0 години през 2010 г. нараства на 47.8 години през 2020 г. и достига **49.7 години в края на 2024 година**.

Фиг. 4. Средна възраст на населението в област Смолян

Процесът на остаряване се проявява по различен начин при мъжете и жените, като при мъжете средната възраст на населението е 47.4 години, а при жените - 51.8 години.

Тенденцията на остаряване на населението води до промени и в неговата основна възрастова структура - **под, във и над трудоспособна възраст**. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват, както остаряването на населението, така и законодателните промени² при определянето на възрастовите граници на населението при пенсиониране. За 2024 г. тези граници за

¹ Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.

² Възрастовите граници за разпределение на населението по категориите под, във и над трудоспособна възраст са определени съгласно Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж, приета с Постановление № 30 на МС (ДВ, бр. 21/17.03.2000 г.).

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

населението в трудоспособна възраст са до навършването на 62 години и 2 месеца за жените и 64 години и 7 месеца за мъжете.

Населението в трудоспособна възраст към 31.12.2024 г. е 50 208 души, или 55.5% от цялото население, като мъжете са 27 039, а жените - 23 169. Трудоспособното население е намаляло с 1 361 души, или с 2.6% спрямо предходната година.

Към края на 2024 г. в над трудоспособна възраст са 30 106 души, или 33.2%, а под трудоспособна възраст - 10 220 души, или 11.3% от населението на областта.

**Таблица 1. Население под, във и над трудоспособна възраст
в област Смолян към 31.12.**

(проценти)

Година	Възрастови категории		
	под трудоспособна възраст	в трудоспособна възраст	над трудоспособна възраст
2014	12.3	62.5	25.2
2015	12.3	61.6	26.1
2016	12.3	61.0	26.7
2017	12.3	60.1	27.6
2018	12.3	59.4	28.3
2019	12.2	58.7	29.1
2020	12.3	58.1	29.6
2021	12.3	57.7	30.0
2022	11.7	56.5	31.8
2023	11.5	56.0	32.5
2024	11.3	55.5	33.2

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез **коефициента на демографско заместване**, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15 - 19 години) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60 - 64 години). Към 31.12.2024 г. това съотношение е 46 (най-ниското в страната заедно с Кърджали). За сравнение, през 2005 г. 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са били замествани от 134 млади хора.

Най-благоприятно е това съотношение в общините Смолян - 58 и Рудозем - 57. Най-нисък е този показател в общините Баните и Борино, където 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, се заместват съответно от 17 и 31 лица, влизащи в трудоспособна възраст.

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Териториално разпределение на населението

Към 31.12.2024 г. в градовете живеят 52 080, или 57.5%, а в селата - 38 454, или 42.5% от населението на областта. За страната процентите са съответно 73.7 и 26.3.

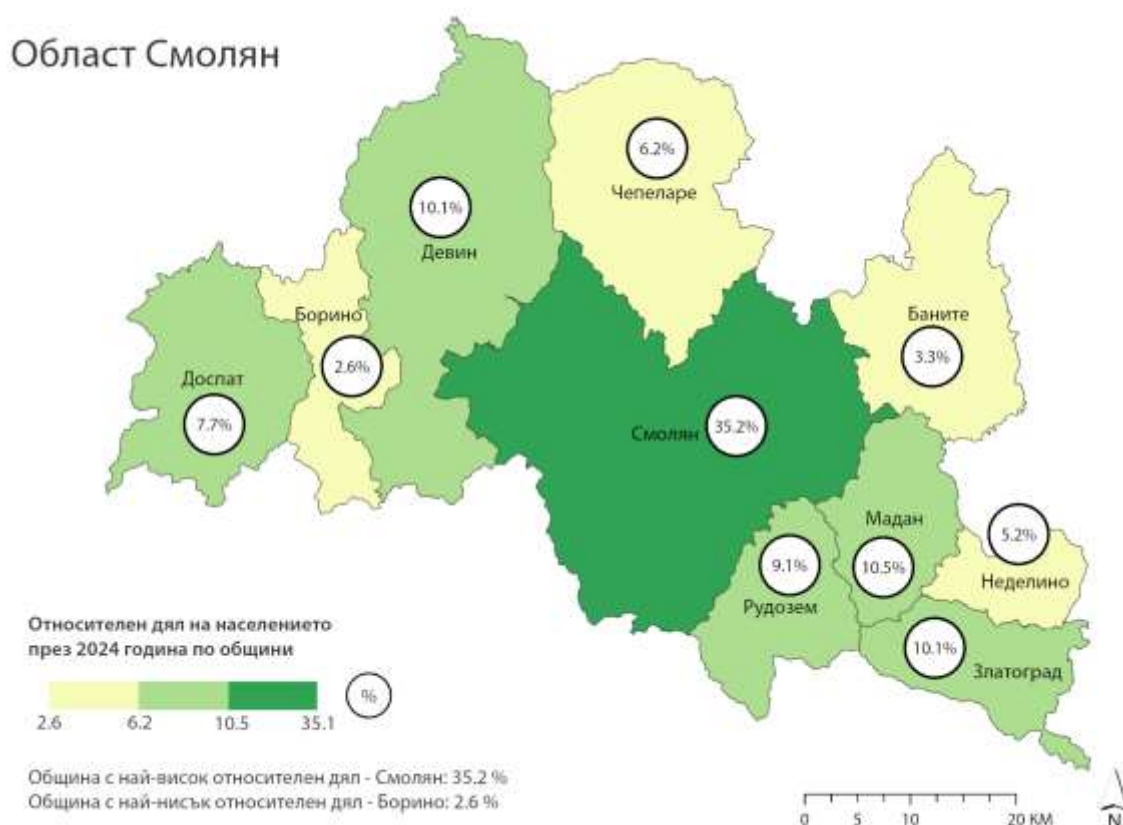
Към края на 2024 г. жителите на област Смолян живеят в 242 населени места, от които 8 са градове и 234 - села. Разпределението на населението по населени места е резултат от неговото естествено и механично движение.

Към края на годината населените места без население са 10. Най-голям брой населени места без население има в община Смолян.

В 96, или в 41.4% от населените места, в които има жители, живеят под 50 души.

С население над 5 хил. души са три града в областта и в тях живее 38.8% от населението.

**Фиг. 5. Относителен дял на населението в област Смолян по общини
към 31.12.2024 година**

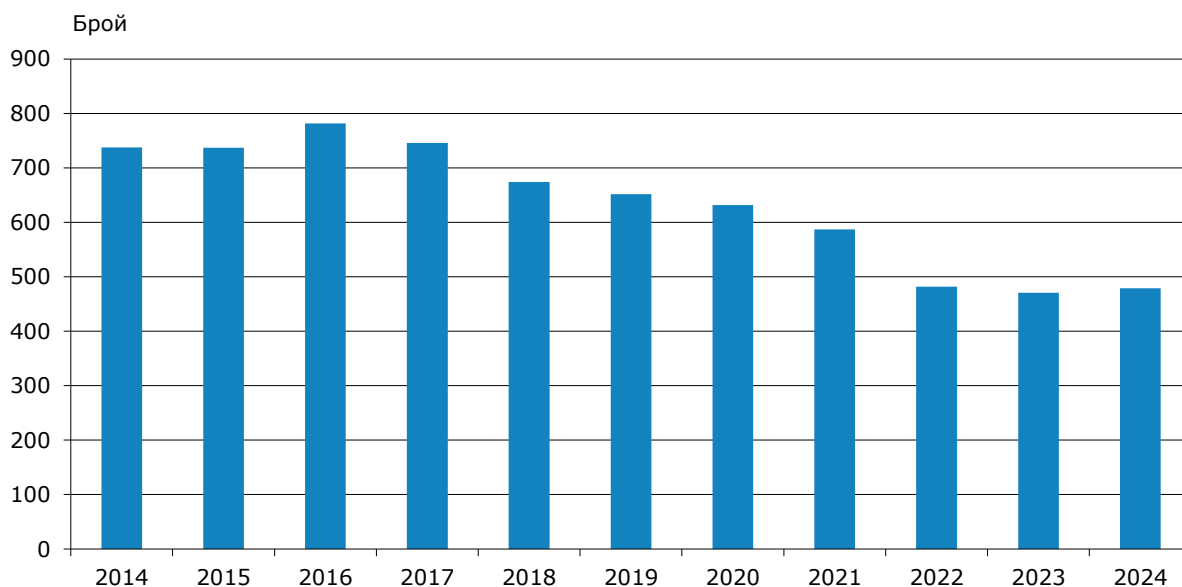

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Раждаемост

През 2024 г. в Област Смолян са регистрирани 479 родени деца и всички те са **живородени**. Областта е единствена в страната, в която няма мъртво родени деца.

Фиг. 6. Живородени в Област Смолян през периода 2014 - 2024 година

Коефициентът на обща раждаемост³ през 2024 г. е 5.2‰.

Броят на живородените момчета (235) е с 9 по-малък от този на живородените момичета (244), или на 1 000 живородени момчета се падат 1 038 момичета.

В градовете и селата живородените са съответно 292 и 187 деца. Коефициентът на раждаемост в градовете е 5.6‰, а в селата - 4.8.

В териториален аспект най-висока е раждаемостта в общините Доспат - 6.2‰, Смолян и Мадан - по 5.7‰ и Чепеларе - 5.6‰. С най-ниска раждаемост през 2024 г. са общините Баните - 2.7‰, Неделино - 3.6‰ и Борино - 4.2‰.

Общо за страната коефициентът на раждаемост е 8.3 на хиляда. Област Смолян е на последно място в страната по този показател, като пред нея са Перник - 6.1, Габрово и Кърджали - по 6.3 и Разград - 6.4‰.

Тоталният коефициент на плодовитост⁴ е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. **През 2024 г. средният брой живородени деца от една жена е 1.54**, в градовете той е 1.47, а в селата - 1.66. За сравнение, през

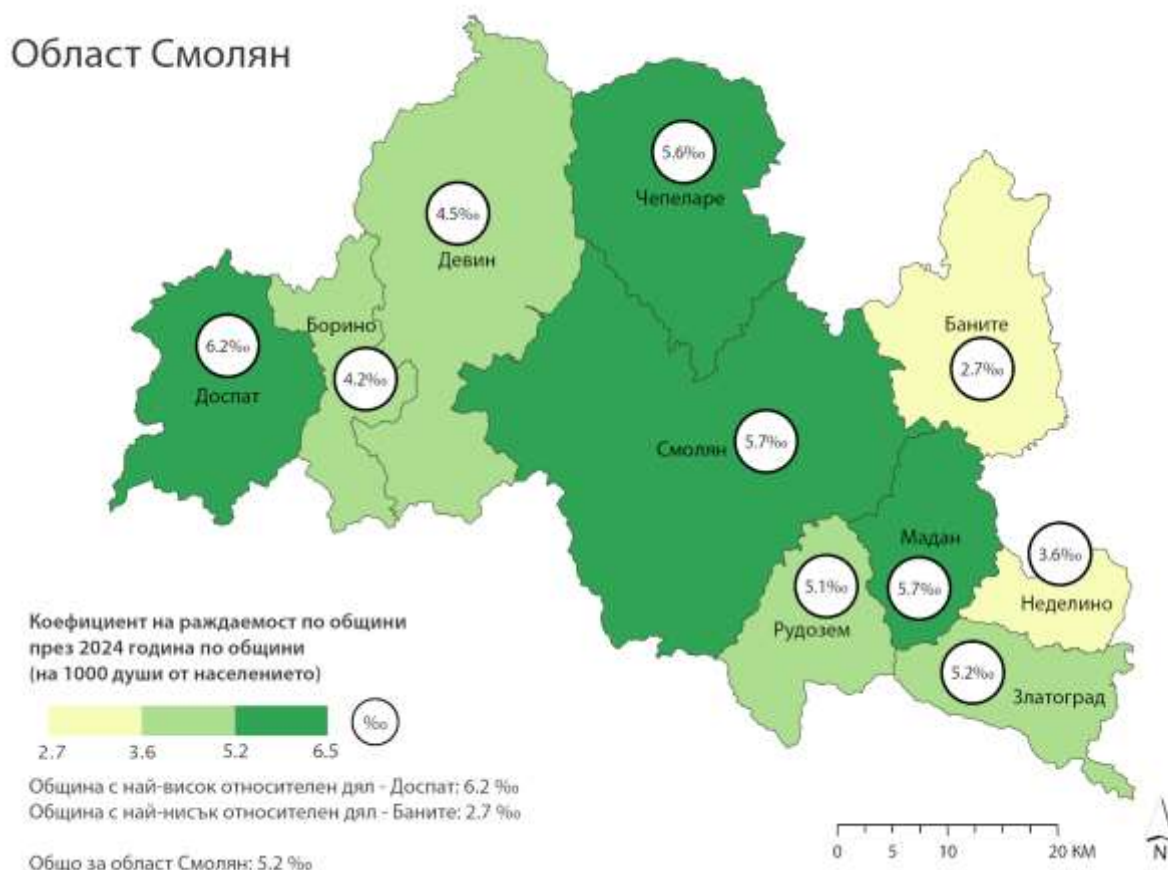
³ Брой живородени деца на 1 000 души от средногодишния брой на населението през годината.

⁴ Среден брой живородени деца, които би родила една жена през целия си фертилен период съобразно повъзрастовата плодовитост през отчетата година.

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

2005 г. той е бил 1.14 деца, през 2015 г. - 1.28 деца, а през 2020 г. - 1.49 деца. Тоталният коефициент на плодовитост, изчислен въз основа на фертилният контингент жени, който обхваща жените на възраст 15 - 49 навършени години.

Фиг. 7. Коефициент на раждаемост в област Смолян по общини през 2024 година

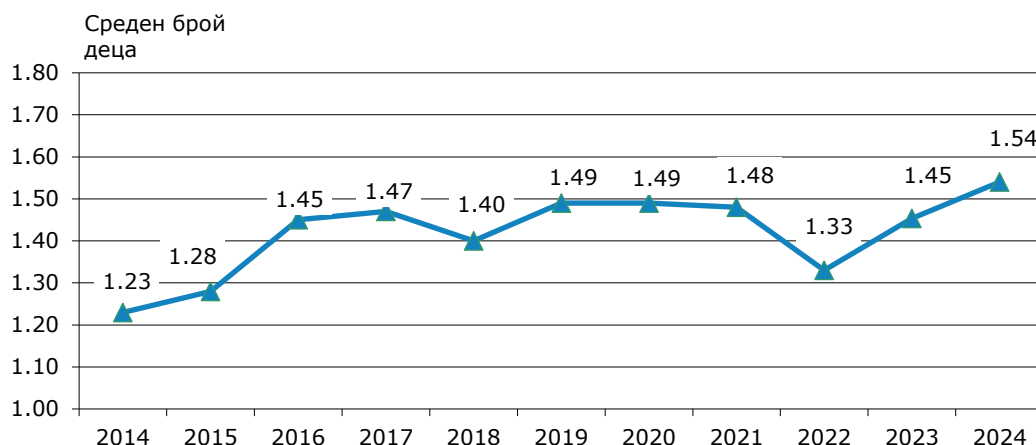

Тоталният коефициент на плодовитост общо за страната е 1.72 деца през 2024 година.

През 2024 г. средната възраст на майката при раждане на дете в областта е 30.0 години, а на първо дете - 27.9 години.

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

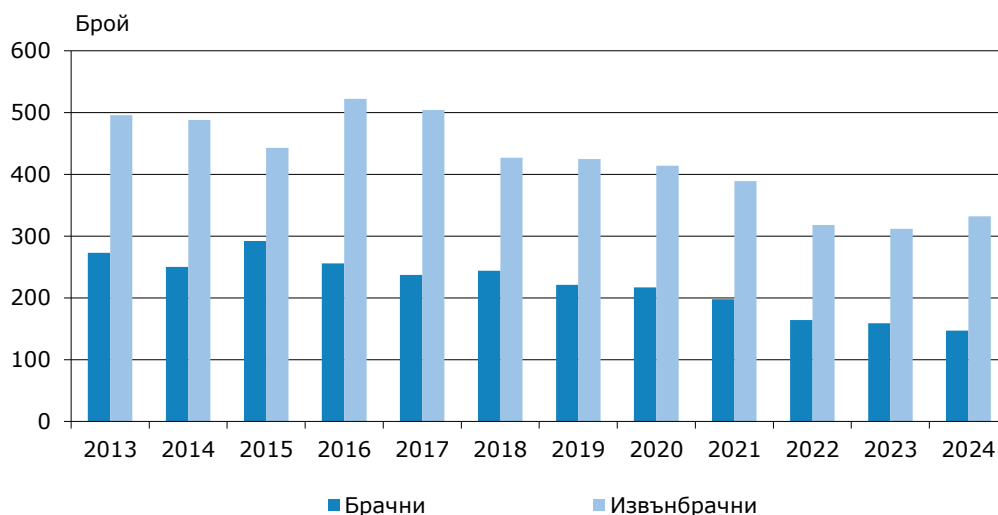
Фиг. 8. Тотален коефициент на плодовитост в Област Смолян през периода 2014 - 2024 година

Регистрирани са 10 случая на многоплодни раждания, при 8 през 2023 година.

През 2024 г. броят на живородените извънбрачни деца е 332, или 69.3% от всички живородени.

Фиг. 9. Живородени брачни и извънбрачни деца в Област Смолян през периода 2014 - 2024 година

В териториален аспект най-висок е относителният дял на извънбрачните живородени в общините Чепеларе (87.5%), Мадан (85.2%) и Борино - 80.0%, а най-нисък - в Доспат (45.5%), Златоград (47.9%) и Неделино - 58.8%.

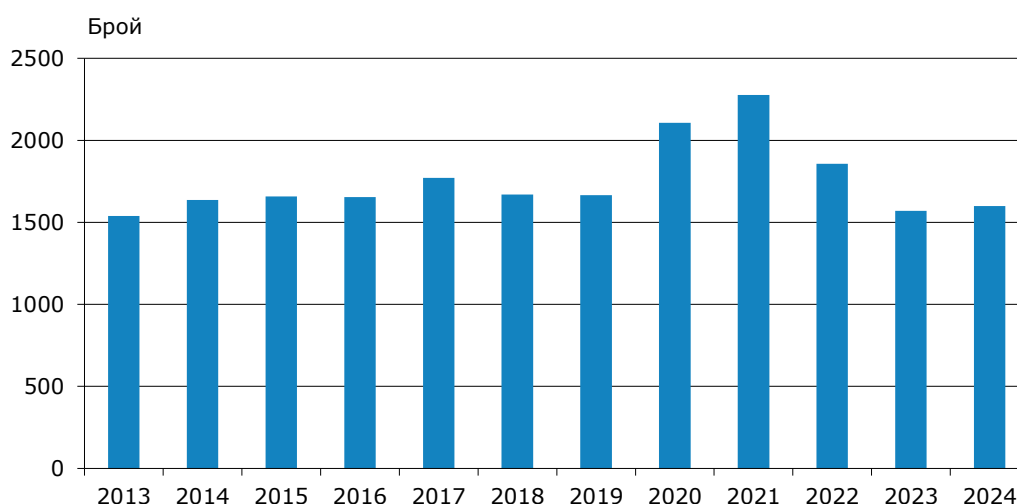
ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Смъртност

През 2024 г. са умрели 1 599 души, а коефициентът на обща смъртност⁵ е 17.5‰.

Смъртността сред мъжете (19.9‰) продължава да бъде по-висока в сравнение със смъртността сред жените (15.3‰). През 2024 г. на 1 000 жени умират 1 187 мъже. Продължават и силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (21.2‰) отколкото в градовете (14.8‰).

Фиг. 10. Умрели в област Смолян през периода 2014 - 2024 година

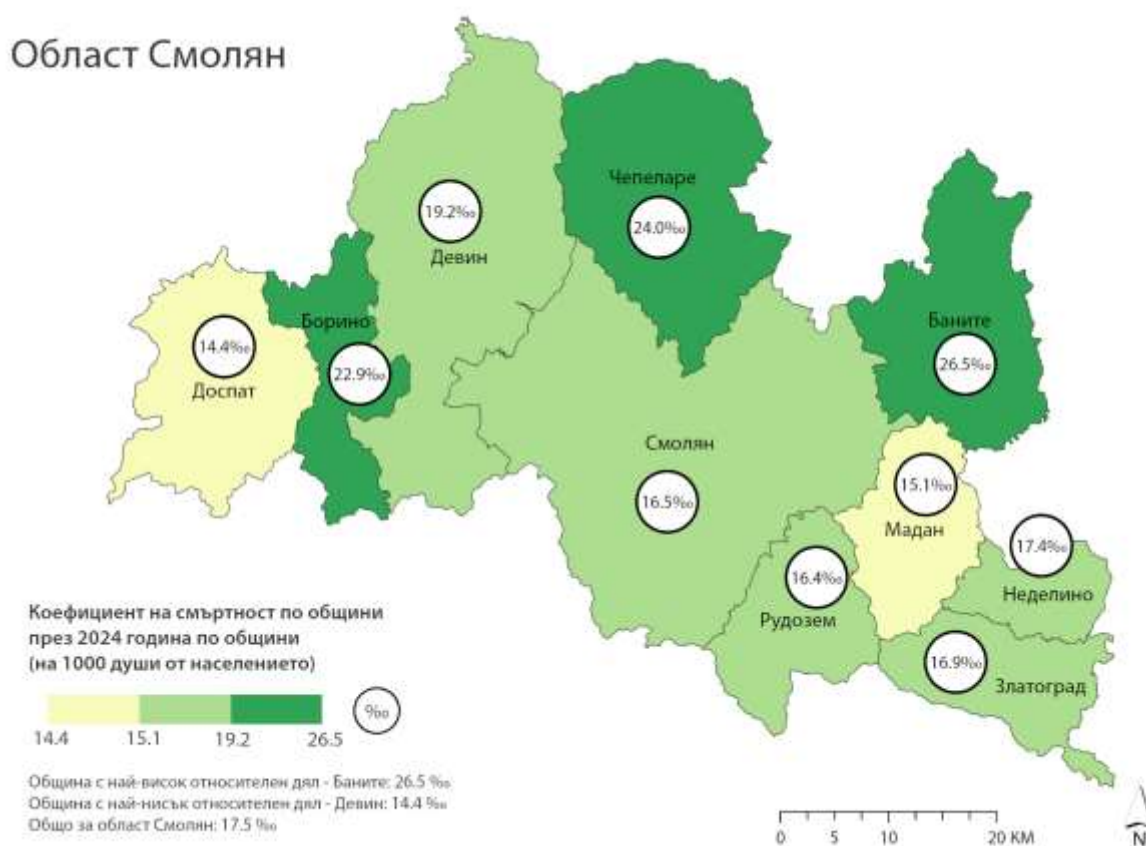

С най-висока смъртност в областта се отличават общините Баните (26.5‰), Чепеларе (24.0‰) и Борино (22.9‰). С най-ниска смъртност са общините Доспат - 14.4‰, Мадан - 15.1‰ и Рудозем - 16.4‰.

⁵ Брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой на населението.

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Фиг. 11. Коефициент на смъртност в област Смолян по общини през 2024 година

През 2024 г. в областта е починало 1 дете на възраст до една година, а коефициентът на детска смъртност⁶ е 2.1‰.

Бракове и разводи

Регистрираните юридически бракове в област Смолян през 2024 г. са 290 и са с 41 повече от предходната година. От всички регистрирани бракове 58.3% (169) са сред населението в градовете, докато в селата са сключени 121 брака. Броят на сключените бракове определя коефициента на брачност⁷, който през 2014 г. е 2.2‰, а през 2024 г. - 3.2‰.

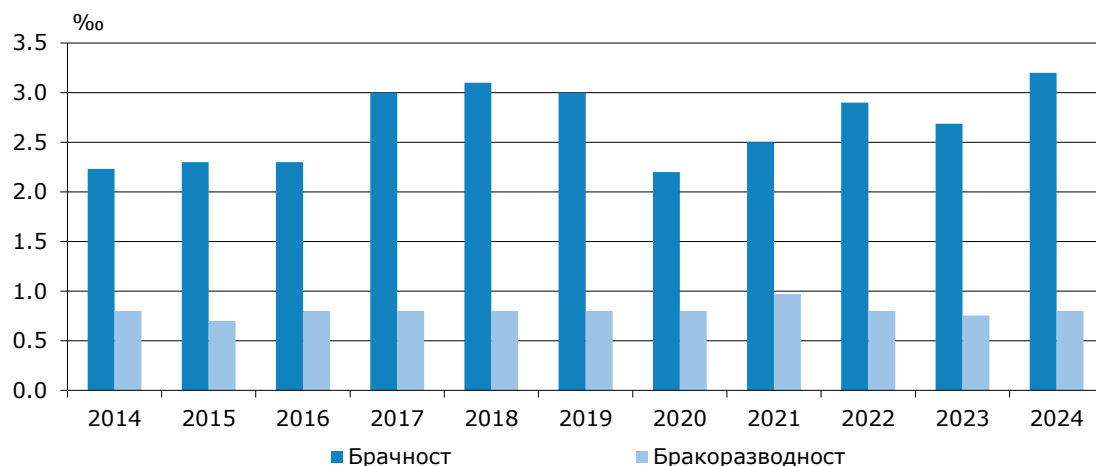
Средната възраст при сключване на първи брак на мъжете през 2024 година е 38.2, а на жените 34.1 години.

⁶ Брой умрели деца на възраст до 1 година на 1 000 живородени деца.

⁷ Брой сключени бракове на 1 000 души от населението.

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Фиг. 12. Коефициенти на брачност и бракоразводност в област Смолян през периода 2014 - 2024 година

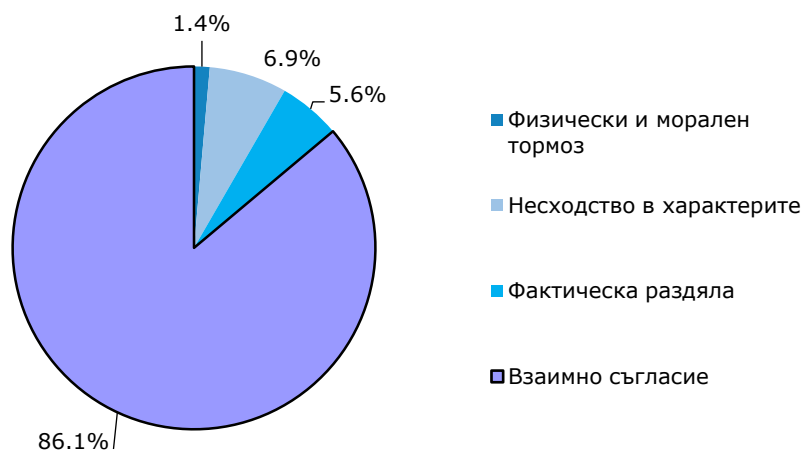

С най-много бракове на 1 000 души от населението са общините Рудозем (4.9‰), Девин (4.8‰), Мадан (4.5‰) и Доспат (4.0‰). Най-нисък е коефициентът на брачност в община Баните - 0.7‰.

Броят на разводите през 2024 г. е 72 и е с 2 повече от този през 2023 година. От всички прекратени бракове 66.7% се отнасят за населението в градовете.

Най-голям е делът на браковете, прекратени по „взаимно съгласие“ (86.1%), следват причините „несходство в характерите“ (6.9%), „фактическа раздяла“ (5.6%) и „физически и морален тормоз“ (1.4%).

Фиг. 13. Бракоразводи по причини в област Смолян през 2024 година

Средната възраст при бракоразвод на мъжете през 2024 година е 46.8, а на жените 43.5 години.

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Миграция на населението

През 2024 г. изселените от област Смолян са 1 770, от които 191 в чужбина и 1 579 в рамките на страната, като от тях 389 сменят местоживеенето си в рамките на областта. От Смолян в Пловдив са се преместили 546 души. По-голям е броят на изселените жени (952) в сравнение с този на мъжете (818).

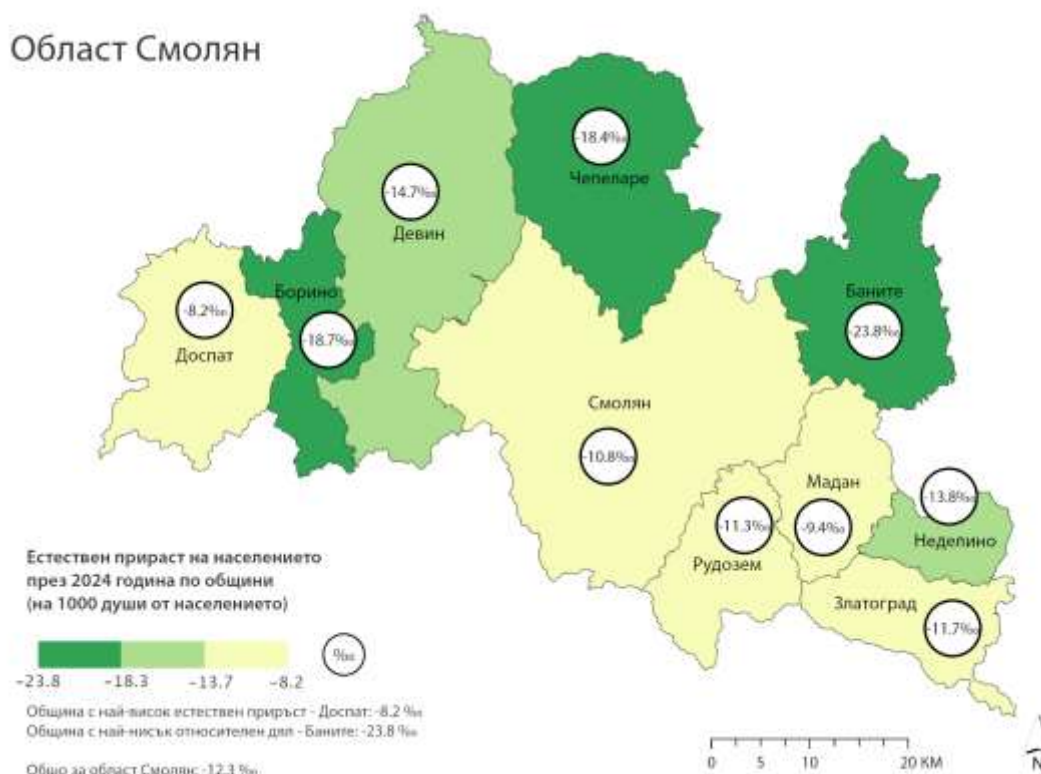
През 2024 г. заселените в областта са 1 317 (1 637 през 2023 г.), като тук мъжете са повече - 677, а жените - 640.

Естествен и механичен прираст на населението

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. След 1990 г. демографското развитие на област Смолян се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението. **През 2024 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на областта е намаляло с 1 120 души.**

Фиг. 14. Естествен прираст на населението в област Смолян през 2024 г. по общини (на 1 000 души)

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст, е минус 12.3‰. Коефициентът на естествен прираст в градовете е минус 9.2‰, а в селата - минус 16.4‰, или намалението на населението в областта в резултат на естествения прираст се дължи предимно на негативните демографски тенденции в селата.

През 2024 г. всички общини в област Смолян имат отрицателен естествен прираст.

С най-малки по абсолютна стойност коефициенти на отрицателен естествен прираст са общините Доспат (-8.2‰), Мадан (-9.4‰) и Смолян (-10.8‰). С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст са общините Баните, Борино и Чепеларе, в които той достига съответно минус 23.8, минус 18.7 и минус 18.4‰.

Коефициентът на естествения прираст общо за страната през 2024 г. е минус 7.3‰.

С най-малки по стойности коефициенти на отрицателен естествен прираст са областите София(столица) (-2.0‰), Сливен (-2.8‰) и Благоевград (-5.1‰). С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст е област Видин - минус 17.2‰, следвана от областите Перник - минус 14.8‰ и Габрово - минус 14.6‰.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението оказва и механичният прираст (нетното салдо от миграцията), който също е отрицателен - минус 453 души. Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от областта.

Намалението на населението в резултат на миграцията (вътрешна и външна), измерено чрез коефициента на нетната миграция, е -5.0‰.

През 2024 г., за разлика от предходната година, всички общини на област Смолян имат отрицателен механичен прираст. С най-голямо намаление на населението в резултат на миграция са общините Неделино (-18.2‰), Баните (-16.3‰) и Доспат (-11.1‰).

ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Методологични бележки

Броят и структурите на населението към края на всяка година се изчисляват на базата на данните от предходната година и данните за естественото и механичното движение на населението през текущата година. В годините на преброяванията се правят преизчисления на населението в края на съответната година.

При изчисляване на демографските показатели се използва съвкупността на средногодишното население. Средногодишният брой на населението е средна аритметична величина от изчисленото население към края на предходната и края на отчетната година.

Източник на данните за броя и структурите на населението е Статистическият регистър на населението, поддържан от Националния статистически институт. Източник на данните за естественото и механичното движение на населението (раждания, умирения, бракове, разводи, вътрешна миграция) е Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението. Те се регистрират чрез документите образци ЕСГРАОН - ТДС: съобщение за раждане, съобщение за сключен граждански брак, съобщение за прекратен граждански брак, съобщение за смърт и адресна карта за промяна на настоящ адрес.

Източник на данните за външната миграция са Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението, образец ЕСГРАОН - ТДС: адресна карта за промяна на настоящ адрес; Националната агенция за приходите; Националният осигурителен институт; Министерството на вътрешните работи; Оценки на емиграционните потоци.

Данните за броя на населението и за настъпилите демографски събития в териториален разрез са представени според административно-териториалното устройство на страната към 31.12. на съответната година (населени места, общини, области) и статистически райони по настоящ адрес. Това е адресът, който отговаря на документално заявеното местоживее на лицето.

Възрастта на населението в края на годината е изчислена към 31.12. в навършени години. Възрастта на лицата при настъпване на демографско събитие се изчислява в навършени години въз основа на датата на раждане и датата на съответното събитие, т.е. възрастта, която лицата са достигнали при настъпване на събитието.